
7. Хрестоматия по истории Древнего Рима / Под ред. В.И. Кузищина. – М., 1987.

8. Електронний ресурс: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pgip/2009_11/Goncharova.pdf, - Аліна Гончарова Розмежування понять «спадкова трансмісія» та «спадкове представлення», - Підприємство, господарство і право, 2009 - № 11, - 193 с.

Науковий керівник – Грін О.О., ст. викл. каф. цивільно-правових дисциплін ЗакДУ

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОМЕРЦІЙНОГО НАЙМЕНУВАННЯ В ЧИННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

*Семенець Вікторія Валеріївна,
студентка 4 курсу юридичного факультету
Київського національного університету ім. Т. Шевченка*

Питання відносно комерційного найменування є досить актуальним, оскільки чинне законодавство України не надає взагалі визначення даного поняття і немає чіткого законодавчого врегулювання питання щодо правової охорони цього об'єкту інтелектуальної власності. В ЦК та ГК України надається лише перелік об'єктів права інтелектуальної власності, в якому безпосередньо зазначено серед перелічених і комерційне найменування.

Термін «комерційне найменування» є новим для законодавства України про інтелектуальну власність, оскільки раніше відповідний інститут називався «фірмове найменування» або «фірма». ЦК 1963 року містив положення про права і обов'язки господарських організацій щодо користування фірмовим найменуванням, а більш детальна регламентація даного виду відносин знайшла свій прояв в Положенні про фірму, яке затверджено постановою ЦВК та РНК Союзу РСР від 22 червня 1927р. На сьогодні не прийнято спеціального закону, який би регулював відносини щодо використання комерційного (фірмового) найменування, тому відповідно до Постанови Верховної Ради від 12 вересня 1991 року «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР», зазначене вище Положення про фірму 1927 року продовжує діяти в частині, що не суперечить Конституції і законам України.

Із запровадженням у законодавство України терміна «комерційне найменування» виникла серед науковців певна дискусія відносно його співвідношення до терміну фірмове найменування. Існує дві думки з цього приводу, а саме: перша, відносно того, що ці два терміни є тотожними (Кодинець А.О., Козлова О.О. [10, с.13], Бошицький Ю.Л.); друга полягає в тому, що ці два поняття є різними за своїм значенням, оскільки поняття «комерційне найменування» є більш ширшим за своїм змістом і вже містить в собі термін «фірмове найменування» (Паладій М.В., Шевелева Т.М. [9, с.12]) Проблема розмежування і виокремлення цих двох понять пов'язана з тим, що різних нормах законодавець вживає різні терміни. Але більш доцільніше все ж таки ототожнювати ці два поняття.

Проаналізувавши законодавство України, можна зробити висновок, що комерційне найменування – це засіб індивідуалізації конкретного суб'єкта господарювання, тобто воно використовується для здійснення власної підприємницької (господарської) діяльності, а саме для вирізнення серед інших, на національному і світовому ринках. На відмінно від найменування юридичної особи, комерційне найменування може відчужуватись при продажі цілісного майнового

комплексу, це і є основною відмінністю цих двох понять, хоча, на практиці, ці два найменування можуть як співпадати так і, відрізнитись один від одного. Важливо зазначити і те, що комерційне найменування має містити вказівку на організаційно-правову форму юридичної особи, а також на власну назву.

В статті 90 ЦК України зазначено, що лише юридична особа, яка є підприємницьким товариством, може мати фірмове найменування, право на яке виникає з моменту державної реєстрації юридичної особи, і ніяких інших процедур щодо реєстрації комерційного найменування чинне законодавство не містить. Отже, право користування фірмовим найменуванням виникає лише у того підприємницького товариства, яке першим зареєструвалося під цим фірмовим найменуванням. Хоча в статті 159 ГК України зазначено, що комерційне найменування може мати суб'єкт господарювання, а саме юридична особа або громадянин-підприємець. Виникає колізія норм, оскільки ЦК України фактично заперечує надання права на комерційне найменування громадянину – підприємцю, а ГК України, у свою чергу, надає всі законні підстави для виникнення такого права. Але разом з тим, в ЦК України зазначено, що до підприємницької діяльності фізичних осіб застосовуються нормативно правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб, якщо інше не встановлено законом, що фактично надає право фізичній особі-підприємцю на комерційне найменування. Тому потрібно, на мій погляд, вирішити дане питання за допомогою створення закону, який би деталізував і роз'яснив положення статей ЦК і ГК України і, все ж таки, більш чітко визначив коло суб'єктів, які мають право на комерційне найменування.

Частина 3 ст. 33 ГК встановлює, що використання у комерційному найменуванні власного імені громадянина є правомірним, якщо до власного імені додається будь-який відмінний елемент, що виключає змішування з діяльністю іншого суб'єкта господарювання. Важливо зазначити і те, що в законодавстві України існують певні обмеження щодо використання слів чи словосполучень у комерційних найменуваннях. Наприклад, відповідно до закону «Про банки і банківську діяльність» слово банк, а також похідні від нього допускаються використовувати лише тим юридичним особам, які зареєстровані Національним банком України як банк та мають банківську ліцензію. Подібні обмеження визначені законами «Про кредитні спілки», «Про цінні папери і фондову біржу», «Про страхування» та «Про торгово-промислові палати в Україні». Але разом з тим, будь-яких інших ознак, які б дозволяли стверджувати про можливість віднесення того чи іншого позначення до комерційного найменування, ЦК та ГК України не містять.

Статтею 489 ЦК України встановлено загальні критерії надання комерційному найменуванню правової охорони. Виходячи зі змісту вищезазначеної статті ЦК України, однією з вимог охороноздатності комерційного найменування є його здатність вирізнити особу з-поміж інших. Зазвичай, це досягається за рахунок оригінального словесного чи зображувального позначення, яке використовується як комерційне найменування. Право на охорону комерційного найменування виникає з часу його першого використання. При цьому немає значення, чи зареєстроване комерційне найменування. Володільцем права на комерційне найменування є особа, яка його використала вперше. Всі інші особи не можуть користуватися комерційним найменуванням без дозволу його володільця.

Також в Цивільному кодексі України немає чіткої вказівки на обов'язкову реєстрацію комерційного найменування. В нормах Цивільного кодексу лише зазначено, що відомості про комерційне найменування можуть вноситися до реєстрів, але на сьогоднішній порядок введення цих реєстрів не встановлений законом. А реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності, в тому числі і їх найменування, здійснюється відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та

фізичних осіб – підприємців». Але, поряд з чим, зміст ст. 159 ГК України фактично запроваджує реєстраційний принцип набуття прав на комерційні найменування. Так, відповідно до ч. 2 вказаної статті суб'єкт господарювання, комерційне найменування якого було включено до реєстру раніше, має пріоритетне право захисту перед будь-яким іншим суб'єктом, тотожне комерційне найменування якого включено до реєстру пізніше. На мій погляд, дана стаття суперечить, по-перше, нормам міжнародного права, (зокрема, ст. 8 Паризької конвенції про охорону промислової власності 1883 р., яка набула чинності для України 25 грудня 1991 р.), згідно із якою «фірмове найменування охороняється в усіх країнах Союзу без обов'язкового подання заявки чи реєстрації і незалежно від того, чи є воно частиною товарного знака», і по-друге, положенню ч.2 статті 489 ЦК України.

Також проблемним питанням є те, що в чинному законодавстві не передбачена можливість існування у юридичної особи декількох комерційних найменувань. Цій думці можна протиставити положення ч.2 ст.90 ЦК України, де встановлено, що юридична особа, яка є підприємницьким товариством, може мати комерційне (фірмове) найменування, вказуючи, що окрім просто найменування, вона має безпосереднє право і на фірмове найменування. Але, зважаючи на те, що прямої заборони немає, то фактично відсутні підстави вважати, що юридична особа не має права на декілька фірмових найменувань.

Отже, зважаючи на викладене вище, можна зробити висновок, що правовідносини щодо комерційного найменування досить не врегульовані на законодавчому рівні. Існує дуже багато прогалин, суперечностей, неточностей між статтями Цивільного і Господарського кодексів України. Тому, на мою думку, існує суттєва необхідність у створенні нового спеціального закону, який би врегулював питання відносно комерційного найменування.

Зокрема, у цьому законі необхідно надати чітке визначення поняттю комерційного найменування, визначити коло суб'єктів, які безпосередньо мають право на комерційне найменування, окреслити позначення (словесні чи зображувальні), що має містити комерційне найменування у своїй структурі, визначити загальний порядок реєстрації такого виду найменування і встановити чи дійсно необхідна державна реєстрація комерційного найменування, для того, щоб у подальшому суб'єкт господарювання міг захистити своє законне право на фірмове (комерційне) найменування.

Література:

1. Право інтелектуальної власності /за редакцією Підпригори О. – К. – 2002.- С.621.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За ред.. В.М.Коссака.- К.: Істина, 2004. - С.356-460
3. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар / За заг. ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонів, Н.Ю. Голубевої. - К., 2008. – С.740.
4. Т. Шевелева комерційне найменування - проблеми правової охорони в Україні / Інтелектуальна власність.-№7 – 2005. - С.11-16.
5. Козлова О.О Деякі проблеми визначення комерційного (фірмового) найменування / Держава і право. Юридичні політичні науки: збірн.наукових праць.- 2004.- Вип.26.- С.370-375.

Науковий керівник - Отрадна О.О., доцент кафедри цивільного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук